

Rozhovor s Františkem Kele

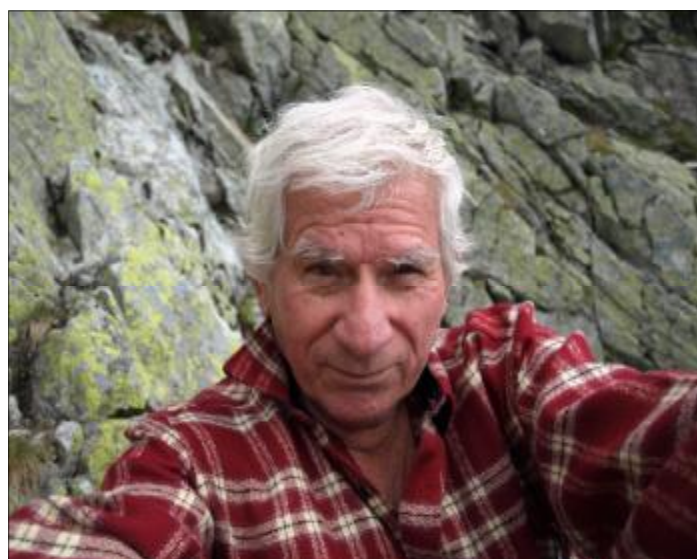
Dne 16. 5. 2013 jsem měl díky sousedce paní Šimsově jedinečnou možnost setkat se s významným slovenským cestovatelem a horolezcem Františkem Kelem a jeho ženou Ludmilou. Nejen že jsem se všemi jmenovanými strávil parádní večer, ale pan Kele mě příjemně překvapil, když souhlasil s rozhovorem pro Mantanu a trpělivě odpovídal na mé otázky. Domnívám se, že vyprávění pana Keleho je pro Mantanu něčím zvláštním, a proto mu dávám prostor v celém jednom vydání.

Blahouš

Jak jste začal s horolezectvím a co vás ovlivnilo?

Jsem Bratislavčan, narodil jsem se tedy ve výšce 164 m. n. m., shodou okolností stejně jako Zolo Demján. Nejvíce mě ovlivnil můj otec, který byl super lyžař a velmi dobrý horolezec. Otec měl v Bratislavě obchod se sportovními potřebami. Motivoval mě třeba tím, že jel s kamarády například na kole do Zell am See, potom vystoupili na Glockner a Grossvenediger. Kola poslali domů a vraceli se na člunu po Dunaji domů. Vzpomínám, že když táta s přáteli přemýšlel, co budou dělat o víkendu, tak vždy uvažovali, jestli pojedou do Tater nebo do Alp. Takže za všechno může otec.

Naším tréninkovým terénem byly Malé Karpaty. Jako čtyř, pěti roční jsem chodil s dospěláky, plakal jsem, protože jsem byl unavený, tak mě vzali na ramena. Kamarádi otci povídali, že mi to znechutí, a že mě zničí, ale to se mu nepodařilo.

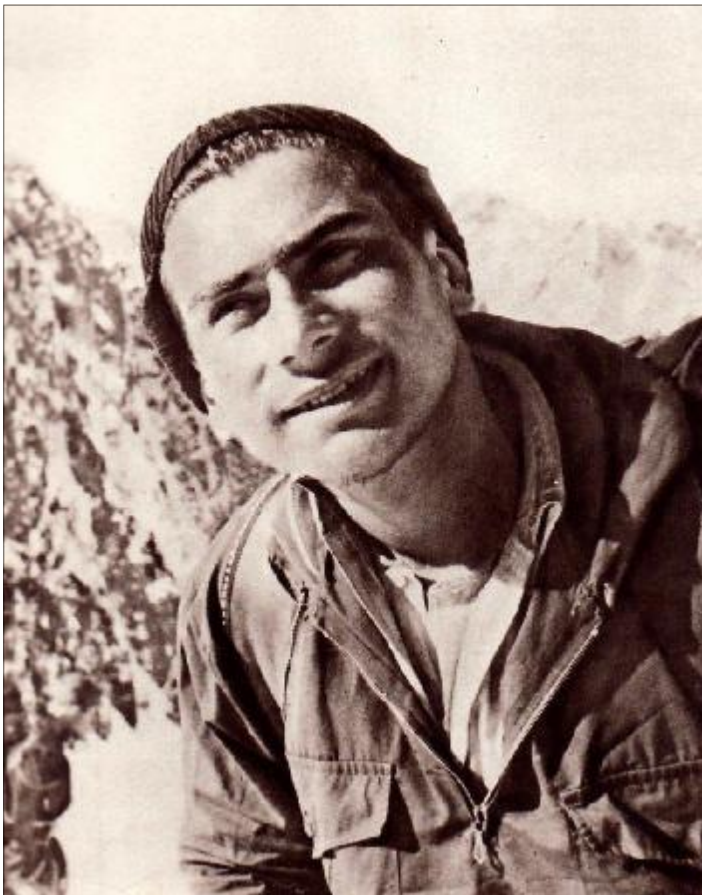

První štít Rysy jsem zdolal nejjednoduššími cestami jako dvanáctiletý, pak následovaly Vysoká a Ganok. Všechno v zimě.

Nejdříve jsme měli okované boty. Pod stěnou jsme se přezouvali do lehké obuvi trampek. Pak nás zachránily vibramy, v tom jsme uměli chodit i lézt.

Byl jste i členem reprezentace?

Měl jsem dobré výkony, tak jsem se v 17ti letech dostal do Československého státního reprezentačního mužstva horolezců. To trvalo téměř pět let. Měli jsme vynikajícího českého trenéra Otto Jelínka. Do mužstva se dostalo 12 lidí a to bez ohledu na pohlaví a věk, byly tam dvě, tři ženy. Ještě před maturitou jsem se dostal do Alp s takovými jmény jako Mašek a Cerman. Do nich jsem se asi kvalifikoval přechody hřebene Vysokých Tater, kdy jsem je přešel 2x v zimě a jednou v létě.

F. Kele v době zimního přechodu hl. hřebene Vysokých Tater

Přechod hřebene Vysokých Tater je vážný podnik, jak jste trénoval fyzickou kondici?

Když mému otci znárodnili obchod se sportovními potřebami, tak odešel do Vysokých Tater dělat chataře. Začal na Popradském plese, na Kamzíku. Potom byl 2x po sedmi letech na Zbojnické chatě. Tak jsem chodil za otcem přes hřeben Malými Karpaty, od soutoku Moravy a Dunaje a skončil jsem na Gerlachu. Šel jsem to 7 až 10 dní. Samozřejmě i v zimě.

Četl jsem o vás, že jste bivakoval celou zimu na balkóně?!

To ano, ale provozoval jsem to jen jednu zimu. Chodil jsem do základní školy a otec mě informoval o Whymperovi, jeho jméno je známé z Matterhornu a on, aby se připravil na to, co ho může potkat v horách, tak spal na půdě pověšený ve smyčkách. A já si říkal, že má pravdu, a protože je bivak velice vážná věc, tak jsem si řekl, že budu spát venku. Hodně mi to pomohlo a díky tomu jsem byl dost sebevědomý. Zažil jsem, že dospěláci v nečekaném bivaku plakali a já byl klidný. Nebyl jsem technicky špičkový lezec, ale spíše vytrvalý.

Již v 15 letech jste byl horským vůdcem, jak je to možné?

Legitimaci jsem vlastnil čtyři roky, tedy jsem měl právo provádět po celých Vysokých Tatrách. Ale zájem o horského vůdce byl dost sporadický. Jeden z předpokladů byla znalost místopisu, takže jak jsem stále chodil za otcem, který zde chatařil, tak jsem znal každou štrbinu, sedlo nebo štít. V tom jsem všechny převálcoval. Po skončení devítileté školy jsem chodil na lesnickou školu, ale brzy jsem si uvědomil, že vedoucí polesí se z revíru do světa jen tak nedostane. Pak jsem působil jako kuchař na Zbojnické chatě a to všechno mělo vliv na to, že jsem se v Tatrách celkem dobře vyznal.

Můžete zmínit vaše lezecké partnery té doby?

Mými vážnějšími učiteli po sportovní stránce byli klasici Puškáš a Andráši. Ovšem po etické stránce byl mým učitelem Alexander Huba, velký člen JAMESu. Pocházel z umělecké rodiny, byl vůdcem a posledním romantikem. Puškáš jako sportovec přinášel v letech 1949-51 sportovní ambice, ale od Huby jsem pochytil pěkný vztah k horám.

Arno Puškáš byl velkým protagonistou sportovního horolezectví a vedl nás k tomu, abychom se vyrovnali Polákům, protože byli lepší než my. Preferoval zimní túry. Poláci už měli nějaké zimní túry. Sawiczky a jiní se skrývali dva, tři roky před Němci v Kačej dolině a řekli si, že tam budou lézt. Co by tam jiného mohli dělat. Lezli severní stěny. Puškáš vnesl do československého horolezectví sportovní prvky. Potom se velmi rychle začali přidávat čeští horolezci, kteří byli výborně technicky připraveni z cvičných skal.

Velkým spolulezcem Puškáše byl Julius Andráši. Měli spolu mnoho prvovýstupů. Když jsem s nimi lezl, tak jsem je pozoroval a ten méně známý Andráši, který byl subtilní postavy, lezl jako muška. Ale Arnovi dělal většinou druholezce. Arno nechtěl nikoho před sebe pustit, lezl silou a nelezl pěkně. A já jsem si tehdy vybral, že budu lézt jako Arno, protože to byla velká autorita. Správně jsem si měl vybrat Andrášihů styl. Když jsme lezli na Prachovských skalách, tak Arno tam nevylezl nic. Já třeba na Taktovce vytrhl chyt, nějaké hodiny. Ale Andráši tam byl velmi dobrý. Technicky jsem nedosahoval takových výkonů, ani jsem moc nechodil na cvičné skály. Mí následovníci pochopili, že je třeba se

připravovat na cvičných skalách. Já se připravoval na fyzickou námahu. Hodně jsem chodil přes hřebeny.

Ludmila Keleová: Jednou šel z Bradla, kde máme chalupu, k nám domů. Je to 112 km a on to šel 22 hodin. Stál strnulý ve dveřích a pořád opakoval, jestli mám pudink. Já jsem to z počátku neznala, tak jsem mu říkala, že jsem navařila dobrou polívečku a on, že chce pudink.

F. K.: Já jsem tu fyzičku ocenil v Karakoram, Hindukuši, ale i pod Everestem. Tam jsme chodili do basecampu 10, 12 dní. Takže dlouhé pochody s velkou zátěží mi dělaly dobře.

Kde jste se seznámili se svou ženou?

Ludmila Keleová: My jsme se seznámili ve Vysokých Tatrách. Já jsem byla s kamarádkou na učitelském exodu a on tam byl v Dukle jako sportovec a nějaký důstojník si vyžádal jeho doprovod. Potom jsme si dopisovali skoro denně.

F. K.: Po svatbě jsem se přestěhoval do Jirkova. Svatba byla tradiční, velmi prozaická – ale v Praze v radnici na Staroměstském náměstí. Když jsem sem přišel, tak jsem myslel, že se rozpláču, tady pro mě nebyla univerzita, tak jsem učil na základní škole na Husovce.

L. K.: V noci brečel a vzpomínal na Tatry a Dunaj. Já jsem si říkala, že nám hrozí rozvod.

Při zimním přechodu hl. hřebene Vysokých Tater, zleva: Kluvánek, Puškáš, Kele, Psoťka, Mereš a Lehotský

V Čechách jsme vydrželi čtyři roky. Musel dělat i pionýrského vedoucího.

F. K.: První pokusy, jak se odpoutat z Čech, byly, že na Lomnickém štítu hledali vedoucího meteorologického servisu s vysokoškolským vzděláním. Řekli mi, že nic o té službě nevím, tak mi doporučili rok praxovat na Chopoku v Nízkých Tatrách. Tam jsem měl průser, protože je tam sedm dvacetičtyřhodinových služeb za měsíc. Čas mezi hlášením o stavu počasí jsem využil na lyžování. Někdy jsem se nestihl vrátit k vysílačce, a tak jsem podával správy telefonicky z některého hotelu. Nemám se čím chlubit, ale – stalo se. Přišli mi na to a - odpustili mi. Obešlo se to důtkou.

Jak dlouho jste už spolu?

Tento rok si budeme připomínat 50 let svatby. Ale co mi provedla na stříbrné svatbě po 25ti letech. Byla tam úžasná skupina lidí a každý něco povídal. Já jako vedoucí „rodinné expedice“ chtěl poděkovat, ale najednou jsem si všiml, že má Lidka nějaký papír v ruce. Naštěstí jsem to postřehl. Ona povídala, jezte všichni dosyta, proto jsme vás zavolali, ale nemůže být řeč o žádné stříbrné svatbě, protože Ferko za těch 25 let byl na expedicích a cestách 7 let, 4 měsíce a

několik dní. A teď nemůžeme oslavovat ani 50 let (letos v listopadu), protože se to vyšplhalo na 11 let.

Jaké to musí být, když jste v 50. letech přišli do Tater a nabízela se vám velká možnost prvovýstupů? Můžete nějaké zmínit?

Já mám asi 50 prvovýstupů. Například na Malý hrot od Zbojnické chaty – tedy z Velké Studené doliny. Zde se nachází úžasná (a známá!) plotna a vpravo je pěkný pilíř, který nebyl zlezený, taktéž vlevo je méně úžasný pilíř a není také zlezený. Pravý pilíř jsme zlezli s otcem. Dále na Sokolí věž vede hrana ve středu. V jihozápadní stěně Javorového štítu. Také mám asi dvě cesty na Širokou věž. Kdyby nepřišel Puškáš, tak nás to nenapadne. Puškáš byl ten impuls a říkal, ať neustále hledáme nové možnosti a měl pravdu.

Podle čeho jste vybírali prvovýstupy?

Tolik volného místa zase nebylo, tak jsem studoval stěny, partie. Samozřejmě se umělo dělat cesty každých 30 metrů, ale já jsem vybíral jen logický prostor. Například na Žluté věži v západní stěně se nachází Stanislavského cesta, která vede velkým obloukem, tak mě napadlo to narovnat.

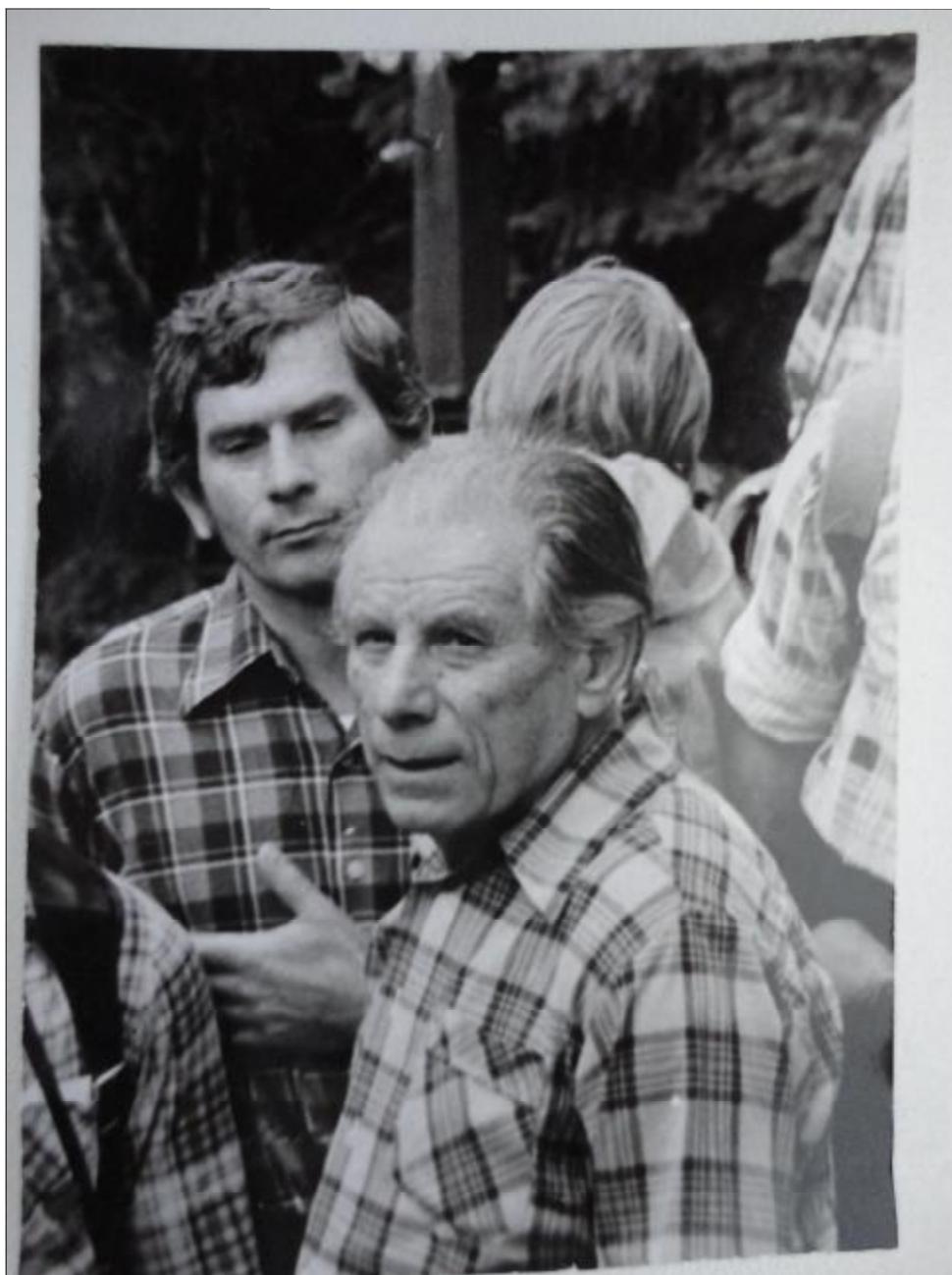
Od jisté doby chtěli horolezci vytvářet hlavně direktivní. Byl jste takto ovlivněn i vy?

Ne, já jsem se sportovním horolezectvím skončil dost brzy, někdy v 25, 27 letech. Důvod byl, že jsem geograf. Horolezectví se dělí na účelové (nehezky výraz!) a sportovní. Věnoval jsem se účelovému. To, co jsem se naučil ve vysokohorském terénu, tak jsem věděl, že toho můžu využít ve vědě. A proto jsem založil na Akademii věd Sekci pro výzkum vysokých pohoří a expediční činnost.

Nelitujete toho, že jste se potom již nevěnoval sportovním výkonům?

Absolutně ne, protože ta touha po větším a větším výkonu má smrtelné perspektivy. Víte, kolik mých přátel zemřelo, protože jen málo lidí si umí říct, že stačilo. Například Zolo Demján je velice inteligentní pán, který byl na Everestu a Dhaulagiri, ale věděl, kdy má přestat. Na návštěvě byl u nás v Bratislavě Jerzy Kukuczka, který hned po Messnerovi vylezl na všech 14 osmitisícovek. Udělal je rychleji a těžšími cestami a na stěně Lhotse se zabil. Po té úžasné sbírce chtěl zajít dál a zabil se. Byl to velice příjemný a skromný člověk. Jeden přítel četl rukopis knihy, kterou připravuju, Everest - hora smrti a řekl mi, že z toho sálá, že nemám rád Messnera. Sku-

F. Kele (vzadu) s otcem na Symbolickém cintorínu

tečně jsem ho neměl moc rád, protože se choval jako aristokrat. Kukuczka byl normální chlap. Třeba můj přítel z Bratislavského večerníku měl domluvený rozhovor s Kukuczku, on žil v paneláku v 11. nebo 13. poschodí v Katowicích. Ten redaktor zaklepal na dveře a žena se ho ptala, jestli potkal Jerzyho, protože šel právě dolů s odpadky. Představ si Messnera, že byl šel s odpadky do kontejneru, na to má přeci lidi. Kukuczka byl naše skupina.

Je pravdou, že i Messner se mění, stejně jako já kritizuje komerčnost na Everestu, je tam spousta mrtvých. Messner říkal, že je tam horší situace než na dálnici. Řekl, že se cítí jako dobyvatel zbytečna a potom, že je horolezectví neuvěřitelně sobecká záležitost, že to nikomu nic nedává a my tam chodíme jen kvůli sobě. Nejvíc mě ohromilo, že Messner je třída, filozof a najednou řekne, že se cítí jako dobyvatel zbytečna, až jsem to nechtěl slyšet. Přestože se na něj dívám kriticky, tak ho mám rád. A on najednou řekne, že vše, co udělal, je o ničem.

F. Kele v základním táboře Mt. Everestu

Sháněl jsem nějaké informace o Kukuczkuvi, ale člověk se o něm pořádně nic nedoví.

Kukuczka pracoval v železárnách, tak se nedostal ani k tomu, aby sepsal nějakou knihu. Messner se psaním knih živil. Později již jako hvězda se Kukuczka mohl uvolnit v hutích třeba na 4 měsíce a měl to placený. Messner žil na „západě“ a na volné noze, tak neměl takové problémy.

Podle mě byl Messner vizionář a špičkový sportovec, myslíte, že byl Kukuczka lepší sportovec?

Já si myslím, že byl Kukuczka lepší sportovec, ale Messner ukázal všem cestu. Kukuczka by nebyl bez Messnera tak dobrý. Messner je velice inteligentní, ale sám stavěl na Hermannovi Buhlovi. Buhl šel na Nanga Parbat a Messner pochopil, že když je někdo stavěný na velké výšky, tak je možné se dostat na Everest i bez kyslíku. Já se například dívám velmi kriticky na horolezce a cestovatele, kteří neví, kdo byl před nimi. My si musíme připomenout historii, protože kdo jí nezná, tak sám zanikne. Messner se na Buhlovi poučil a udělal to, co už známe.

Takže souhlasíte, že ne každý je stavěný na velké výšky?

Messner říká: „Jdi jen tak vysoko, aby jsi se cítil dobře.“ Potkal jsem lidi, kteří ani nevěděli, že byli nahoře, nepamatovali si „co viděli“... Až teprve doma si to uvědomovali. Z mé generace se známe a víme, kdo má na jakou výšku. Gejza Haak je úžasný horolezec a profesionál, ale kolem výšky 6.000m se trápil, ale do té výšky byl jednička. Ivan Fiala byl skvělý i nad 8.000m. Já jsem se cítil dobře do 7.000m.

Máte pocit, že se ten trend v horolezectví zvrhl, že už jde víc o výkony a sponzory?

Já se na to dívám velmi kriticky, to asi souvisí s mým věkem. Můj otec mě přivedl k horolezectví a těšil se z toho, co jsem vylezl a kde jsem byl. Když jsme měli jít v roce 1974 do sedla Lola v západním Everestu, a že si připravíme fixy, tak jsme nesehnali sponzory. Já mu celý nešťastný říkám, že z toho nic nebude, a že tam nepůjdeme. A otec byl nadšený a říkal mi, že se mu ulevilo. Protože se dostal do věku, kdy si uvědomoval riziko a já jsem taky už v té kategorii. Mám rád výrok, který jsem možná slyšel

v jiné formě už jinde, ale přisoudil jsem ho otci: „Do vysokých hor bychom měli chodit žít a ne umírat.“ Ne se riziku vyhýbat, ale chovat se podle toho. V prvním momentě si můžou lidé říct, že kniha Everest - hora smrti je antihorolezecká kniha, ale tak to není. Ta kniha nabádá k rozumnému pohybu ve vysokých horách. Tak jak je na zvonu na Symbolickém cintoríne (hřbitově) při Popradskom Plese napsáno: „Mŕtvym na památku, živým na výstrahu“.

V roce 1984 jste byl vedoucím expedice na Mt. Everest. Měl jste též ambice dostat se na vrchol?

Na Everestu jsem vystoupil až do výšky asi 7.600m, ale to bylo jen v rámci inspekčních cest. Byl jsem po Psoťkovi druhý nejstarší muž. Dovolil jsem se napsat do 6. útoku, protože kdybych se napsal do třetího, tak mě všichni vypískali. Když už všichni měli šanci, tak bych se mohl pokusit. Ale k tomu již nedošlo.

Byl jste dostatečně aklimatizovaný, chodil jste také s vynáškami?

Rozhodně ne. Na to jsme měli výškové šerpy. Já byl v první řadě neuvěřitelně zatížený psy-

chicky a to v důsledku změny trasy. My jsme měli povolení na sovětskou cestu vlevo od Boringtona, ale musel jsem to povolení změnit u nepálské vlády, u ministerstva turistiky. Rozhodli jsme se vystupovat „polskou cestou“. Mně to dělalo velké problémy. Jako vedoucího mě šerpové nazývali Bara Sáhíb. Jano Porvazník, špičkový slovenský horolezec, měl ve výšce 7.000m oční slepotu a šel dolů, já nahoru a potkali jsme se ve výšce asi 6.300m. Když sešel dolů, tak se ho zeptali, jak je na tom Fero, protože jsem se dlouho neozval a on povídal, že „Bara Sáhíb není Himalájemi příliš nadšený“.

Jaké předpoklady by měl mít podle vás vedoucí expedice?

Já si myslím, že je to jako u tenisu. Je hráč a je kapitán. Já jsem byl v zásadě „nehrající“ vedoucí.

Myslíte si, že je lepší být „hrající kapitán“?

Určitě ano, protože jsem říkal, že jsem dělal inspekční cesty, tak to bylo proto, abych se doká-

F. Kele na návštěvě u sira Edmunda Hillaryho, r. 1981

F. Kele, Peter Hillary, M. Skladaný v základním táboře Mt. Everestu, r. 1984

zal vžít do toho, co tam nahoře ostatní prožívají a co se tam děje.

Na této expedici také bohužel zemřel Juzek Psotka. V souvislosti s tím jsem četl od vás velice kritický článek směřovaný k Zolo Demjánovi.

Já mám v této souvislosti k Demjánovi kritický vztah, protože si myslím, že opustil Psotku a to byl začátek konce. Ale neudělal takovou chybu jako šerpa, který opustil v podstatě svého klienta Psotku. V knize Everest - hora smrti se to můžete dočíst. Zolo je velice inteligentní, velmi tolerantní a úspěšný i v práci. Byl generálním ředitelem firmy, která se zabývala těžbou vápence a výrobou cementu. Vybrali si ho po Everestu a on nezklamal.

Byl jste vůči němu kritický až po Everestu?

Domnívám se, že Zolo už je jiný člověk. Nezúčastnil se 25. výročí vylezení Everestu. Byla to velká debata v přímém přenosu, kde se objevil Mišo Orolin, Vlado Lautner, Ivan Fiala, já a jiní. Demján se omluvil, že má něco v Nepálu, ale před tím poskytl rozhovor. My jsme to poprvé slyšeli v tom přímém přenosu a on byl velice kritický vůči nám a přitom nebyl mezi námi, abychom si to mohli vydebatovat. Tak to je velmi vážné.

Já jsem ho velmi podporoval, přestože na tu výpravu neměl jít, protože byl v tomtéž roce na Lhotse Shar a omrzly mu nohy. Horolezeckým vedoucím byl do té doby, než se funkce vzdal, Ivan Fiala. On tam nechtěl Zola kvůli těm nohám, ale já jsem ho přemluvil, že to bude ta nejmenší ztráta, když tam Zolo bude. Při výstupu si počínal velmi dobře a omrzliny mu nedělaly těžkosti. Po dosažení vrcholu měl zůstat se Psotkou, stejně jako Ang Rita, jeden bivak se Psotkou by přežili. Psotka povídal do vysílačky v Jižním sedle, že Zolo byl v háji a sešel až do druhého tábora. To jsem povídal i já v tom 1. vydání knihy, abych ho chránil. Zolo neměl jít dolů, aby našel přístřešek a udělal čaj. Ang Rita povídal, že Psotka po něm chtěl, aby tam bivakovali, ale on mu řekl, že je to blbost, že tam nemůžou získat síly, jediné je ztratit. Tak ho taky opustil. Ang Rita sice potom byl ještě 10x na Everestu, ale stal se z něho notorický alkoholik, protože cítil vinu. Myslím si, že by bivak přežili, protože ho přežil i na smrt unavený Psotka. Je o tom důkaz, když vyšlo slunko, tak se dostal k fixním lanům, které vedou z Jižního sedla dolů a začal sestupovat. On v bivaku nezemřel, nezmrzl. Zavrával při přepínání fixů a musel ztratit rovnováhu, proto se zabil. Kdyby tam byli

všichni tři a vzali ho nakrátko, tak se mu to nestalo.

Jak jste vnímal smrt Psočky? Byl to váš kamarád a ještě jste byl zodpovědný za průběh expedice. Bylo vám něco následně vyčítáno?

Z horolezecké branže mi nikdo nic nevyčítal, ani rodina, se kterou udržujeme velice dobré vztahy. Ale je pravda, že sestra Psočky Eva podala žalobu za neúmyslné zabití a porušení československého zákona v pohřebnictví. My jsme ho totiž pochovali tak, že jsme ho našli na místě, zabalili, pomodlili se a spustili do trhliny. Ještě dalších asi šest let trvalo, než jsem dostal zprávu z prokuratury v Praze, že se nepotvrdilo, že byla skutková podstata trestného činu naplněná. Nejvíce jsem byl pod tlakem já jako statutární zástupce.

Bylo to vaše rozhodnutí ponechat tělo v trhlíně?

Ano, radili jsme se s ostatními, ale rozhodnutí bylo moje. V ledopádu Khumbu se zabíjelo nejvíc lidí a vezmi si, že bys šel s mrtvou váhou přes ten ledopád. To riskuješ zase další zranění.

Dá se dosažení vrcholu považovat za úspěch i s přihlédnutím k tomu, že tam někdo zůstane?

Já jsem dostal po výpravě asi 3000 dopisů a pouze dva byly negativní, ty byly z Čech. Psalo se v nich, jestli jsme se zamysleli, když se stále píše o úspěšné expedici a on tam zemře člověk. Samozřejmě, že jsme se nad tím zamýšleli a já, i s odstupem času, považuju tuto expedici za velmi úspěšnou a to i ze sportovního hlediska. Gálfyho výpravy měly sportovníější hodnotu, ale Everest je Everest. Původně jsme chtěli lézt sovětskou cestu, nalevo od Boningtona. Ivan Fiala připravil cestu tím směrem, Sověti nám povi-

dali, že nechali v nástupu 50 kyslíkových bomb. Když jsme tam přišli, tak tam nebylo nic, protože to šerpové v Kathmánderu rozprodali. Byli jsme nuceni změnit trasu, protože jsme neměli na nákup nových. Mišo Orolin měl alternativu cestu Poláků, která byla udělaná v zimě. A my potom vytvořili velmi významnou variantu, protože jsme tu Polskou cestu narovnali. To mělo velkou sportovní hodnotu a my udělali chybu, že jsme to potom ve světě málo propagovali. Ve druhém vydání knihy se kvůli tomu kaju. Ten variant je úžasný a je třeba ho nazývat Československou cestou.

Byl bych sám proti sobě, kdybych tvrdil, že to nebyla úspěšná výprava.

A Ivan Fiala se později vrátil k té původní cestě?

Ivan Fiala vedl expedici v roce 1988. Vedoucí úspěšné výpravy směl tehdy žádat o pořadí na další roky, tak mě Ivan poprosil, abych dal žádost. Vrátil se tam o čtyři roky později se čtyřmi horolezci Božíkem, Justem, Jaškem a Becíkem. To byli naši Messnerovci, ostatní byli tajemník, lékař a vedoucí. Vylezli super těžkou cestu. Ta cesta končí předvrcholem, jediný, kdo vyšel na

Cestou na Mt. Blanc

vrchol, byl Just, i když o tom není důkaz, ale je evidovaný.

Co vím, tak tam všichni čtyři zemřeli.

Just se vrátil k ostatním, kteří na tom byli špatně. Můj názor je takový, že Jožo Just neměl jít na vrchol a tu energii měl vložit do sestupu. On před tím hlásil do BC, že jsou ostatní slepí a dehydratovaní, ale že ještě vyjde na vrchol. Pak se vraceli spolu, ale poslední zpráva byla, že vidí Jižní sedlo a mohli by tam být za hodinu. A už se nikdy neozvali a dodnes je nikdo nenašel. Bylo velice těžké počasí. Předvedli skvělý sportovní výkon, ale všichni tam zahynuli. To už sám nevím, jestli se to dá považovat za úspěšnou výpravu. K tomu už před tím dva z nich (Just a Becík) vylezli na Lhotse Shar.

Zdá se, že pohlížíte celkově na horolezce dost přísně.

Proč jsem já tak extrémně kritický? Když mi bylo asi 14 let, tak mi Puškáš vyvedl takovou věc. Lezl jsem velmi dobře a on mě sám učil a motivoval, byl pro mě jako malý pán Bůh. V roce 1956 se těšil, že bude vyhlášený jako první horolezec Mistr sportu. Tehdy vybrali Puškáše a Cermana. Museli ovšem prokázat, že zdolali některé výstupy. Ale chybělo mu šest výstupů, které byly předepsané, i když jich měl 120 jiných. Tak si zavázal Milana Mereše. Podepsal mu ty

Na Severním pólu, r. 1993

výstupy a Puškáš slíbil, že na podzim je přelezou. Protože dělal na Kežmarské chatě chataře a neměl by to být problém. Já byl velmi romantický a nedospělý, takže mě strašně zklamalo, když jsme za ním na podzim přišli a on nás poslal do zadku. Ty cesty neměl absolvované a nechtěl je přelézt. Tak se Ivan Mereš, brilantní skalní lezec, stal jeho úhlavním nepřítelem. Všichni junioři, včetně mě byli na jeho straně. Ne všichni jsme se zachovali stejně: Juzek Psočka ho najednou méně nevyhledával, Ivan Lehotský se pomalu ze zklamání vzpamatoval. Já jsem byl nejmladší a nejradikálnější. Chtěl jsem jít na předsednictvo svazu a podat stížnost. Když jsem tam přišel, tak mi říkali, že to nikde nesmím říct, protože se o horolezcích říká, jaký je mezi nimi idealismus a tak. Tak se to ve mně nějak zlomilo, že budu bojovat za extrémní čistotu horolezeckých vztahů. Kdyby nebylo toho, tak bych se možná tak kriticky nedíval na to, co následovalo. To mě poznamenalo.

Máte pocit, že jste někomu způsobil svým rozhodnutím vedoucího expedice nějakou křivdu?

Moje hluboké přesvědčení je, že jsem nikomu žádnou křivdu nezpůsobil.

Vraťme se tedy na tu výpravu. Pro mě nebylo samozřejmostí, že jsem vedoucím expedice na

Pí Šimsová, F. Kele, L. Keleová

Everest. My jsme jí organizovali tři, Mišo Orolin, Ivan Fiala a já. Tu výpravu jsme dělali navzdory ČSTV (pozn. red. Československý svaz tělesné výchovy a sportu) a všichni jsme se shodli, že kdybychom jí organizovali každý zvlášť, tak by se jí nepodařilo zrealizovat. Jen proto, že jsme byli tři, tak se to podařilo. Byla to výprava Slovenské akademie věd, Sekce pro výzkum vysokého pohoří. Všichni, kdo tam byli, by potvrdili, že jsem nikomu neukřivdil.

Dalším problémem byl Pavol Pochylý.

To jsem netušil, že se Pochylý zúčastnil výpravy?!

To musíte počkat na zářijovou knihu. Pavol byl jeden ze dvou bratrů, kteří vedli úžasnou éru v Tatrách. Byli tak dobří, že je nazývali pavouci. Pavol se zepsul a stal se kriminálním. Když ho pustili z basy, tak ho nechtěli zaměstnat. Na návrh Ivana Fialy jsme ho přizvali k expedici, i když jsme byli původně všichni proti. Pochylý měl plán, o kterém jsme my nevěděli. Ještě s jedním kameramanem brali od jednoho lékaře nějaká anabolika, aby jim forma vyvrcholila ve správný okamžik. Pochylý chtěl vylézt Boningtona sám a kameraman, že ho u toho nafilmuje. Nechtěli se vrátit s výpravou domů a chtěli jet do Ameriky, kde by prodali film a byli za jedničky. My jsme na to přišli až v Kathmándu, když jsme čekali na materiál, protože měl přijet s Liazkou až asi za 6 dní. Pavol začal vyskakovat, abych mu dal nějaké peníze, že si chce koupit nějaké vybavení. To jsem odmítl. On potom řekl, že je

nadopovaný, a že takto nestihne vrchol výkonnosti. Nakonec s námi počkal na auto, ale jeho výkonnost opravdu klesla. On se s tím nechtěl smířit. Už na Everestu nám utíkal v noci, nevěděli jsme, jestli ho máme svázat. On v noci utekl až do 3. výškového tábora někde v 8.000m, vyžral v táborech jídlo, co jsme měli připravené pro útok na vrchol. A v tu chvíli tam umíral. Musel jsem pro něj poslat chlapy, přece ho tam nenechám zemřít. Díky tomu byli pak vyšťavení. Tak ztratil šanci i skvělý Milo Neumann. Píšu o tom v Dotycích s Everestem.

Pavouky má každý zidealizované.

Vydavatelství Baset vydává encyklopedii Vysokých Tater, do které jsem psal o historii tatranského horolezectví. Píši tam o skvělých výkonech Pochylých, ale nemůžete proto, co vyváděl pod Everestem, psát, že byl hovado. I já jsem ho tam vychválil. Éra „pavouků“ byla úžasná.

Jaké jste měl vzory?

Původně polárníky, například Amundsena, také jsem později byl sám na severním pólu. Otec mi nevyprávěl o perníkové chaloupce, ale o příhodách z hor. Infikoval mě. Za vzor jsem měl i otce, v nějakém časopise byl vyfocený na L'adovém štítě. Obdivoval jsem Emila Comiciho z Dolomit. Také Juliuse Kugyho. Romantika Hubu. Velmi se mi líbil Welzenbach a poslední byl Hermann Buhl.

Jakou knihu jste psal nejraději?

Noc na Aconkague. To byla jedna z prvních knih, to jsem byl ještě nadšený spisovatel. Já se nepovažuji za spisovatele, protože píšu literaturu faktu. Jsem autor a spoluautor 36 publikací. Za spisovatele považuju ty, co píšou uměleckou literaturu.

Jak dlouho píšete takovou knihu?

Ludmila Keleová: Kele píše tak rychle, jak mu to manželka dovolí.

Jaké jsou vaše nejoblíbenější hory a kam se rád vracíte?

To je složité, o tom nedokážu dost dobře hovořit. Před rokem 1989 jsme měli desítky možností

zůstat mimo ČSSR, nabízeli mi v cizině možnost pobytu. Já jsem ale krevní skupina, která dokáže žít pěkně jen tam, kde jsem se narodil. Kdyby mě někdo pronásledoval, tak bych asi dokázal odejít, ale mě nikdo dosud nepronásledoval.

Mimoto jsem nenašel hezčí hory, než jsou Západní Karpaty. Mám rád Choč na Rožumberku, Babiu horu na Severní Oravě.

Řekl jste si někdy, že to nebezpečí v horách je tak velké, že byste s tím přestal?

... kategoricky jsem si to tak nepostavil. Když jsem byl už dospělý muž, tak jsem vycítil reálně, co je ještě rozumné, ale že bych s tím přestal, to ne.

Co získáváte z pobytu v horách?

To je velmi vážná otázka. Při tom, co dělám, mě při pobytu i lezení, bivakování, bytí na chatě, napadají nejlepší myšlenky. Za to, za co jsem jinými chválen, že jsem kdy udělal, tak mě to napadlo v horách. Pobyt v horách je velmi inspiřující.

Proč by lidé měli navštěvovat hory?

Messnerovi je to jasné, co se týče lezení v horách. Znáám jeho výrok: „Čím výše vylezeš, tím hlouběji vidíš do své duše.“ S tím souhlasím. A já jsem toho názoru, že cestovatelství je horizontální pohyb, horolezectví je vertikální. Lidé, kteří chtějí cestovat, mají tu šanci, že se poznají více, nejen se dotknout toho dna jako v horolezectví, ale dostat se do všech zákoutí

své duše.

Prozradíte své další cíle?

L. K.: To není dobrá otázka, něco jiného se je ptát člověka, který má 30 let.

F. K.: Já jsem v mladosti na to odpovídal, i teď mám cíle a jsem zastáncem filozofie, že člověk musí odejít z tohoto světa s nenaplněnými sny. Představ si, že bys řekl, že máš tři roky života a už nemáš žádný sen. Když jsem byl mladší, tak jsem upřímně odpovídal. To se mi vymstilo. Často se stalo, že mi cíl přebrali.

L. K.: Když tvoříte, píšete a malujete, tak máte cíle, jinak ne. Pak by měl mít člověk za cíl žít tady v míru a naplnit své srdce láskou. To by měl být lidský cíl na závěr života.

Autor: Ačkoliv to vypadá, že je otázka lehce nezdořilá, tak mě zaprvé zajímá, jak se posunulo vnímání jednotlivce od mladého věku po současnost a ve chvíli, kdy bych se nezeptal, tak by se dotyčný mohl domnívat, že ho považuju za horolezecky vyřízeného a já si myslím, že pobyt po horách se dá provozovat v každém věku.

F. K.: Velmi bych si přál ještě prozkoumat některá zákoutí v Tibetu a v Patagonii. Co se týče vrchů, tak cítím úžasnou energii a touhu zopakovat několik středně těžkých túr ve Vysokých Tatrách.

Máte nějaký vzkaz pro mladé a začínající horolezce?

Do hor je třeba chodit žít a ne zemřít, jinak to nemá význam.

SOUHRN:

V padesátých letech členem státního Československého reprezentačního družstva horolezců. Ve Vysokých Tatrách uskutečnil více jak 500 výstupů a 50 prvovýstupů. V roce 1951 se stal nejmladším horským vůdcem s právem provádět v oblasti Vysokých Tater. Při působení v mnoha světových pohořích vystoupil na téměř sto vrcholů. Oblíbenými jsou jeho letní i zimní přechody slovenských hor, kdy mimo jiné přešel dvakrát v zimě a jednou v létě hlavní hřeben Vysokých Tater. Mimo svou horolezeckou činnost se věnoval organizování horolezeckých, polárních a geografických výprav (mimo jiné expedice na Mount Everest 1984 nebo Severní pól 1993). Mezi nimi byly i tři cesty kolem světa v letech 1980 až 1994. Je prvním cestovatelem ze Slovenska, který působil na všech světadílech, včetně Arktidy a Oceánie. Je spoluzakladatelem Sekce pro výzkum vysokých pohoří při Slovenské geografické společnosti SAV a spoluzakladatelem sdružení AntArktis. Je autorem a spoluautorem více jak třiceti publikací. Je dvojnásobným držitelem ceny SAV za popularizaci vědy (1983, 1990), nositelem medajle Mateja Bela za přínos pro rozvoj geografických věd (1986), dvojnásobným držitelem zlatého odznaku JAMES, čestný člen Slovenské geografické společnosti při SAV, držitelem čestného doktorátu (Honorary doctor of Duchamp university of Argilia), v roce 2011 oceněný Křišťálovým křídlem (za celoživotní dílo).

Co kdo s kým, kdy, kde, jak a komu v srpenci 2013

1. 8. Poslední lezecký den dolomitického výletu Horoklubu Broněk a Vojta Šťastný hranili linii na **Cimu Grande di Lavaredo**. Cesta od pana Dibony má 18 lanových délek, celkem asi 550 lezeckých metrů, z nichž prvních 250 je docela hezké lezení a zbytek stojí za prd.
1. - 3. 8. Ludvik Kostkatej s Blagodanem vyrážejí na **Dachstein**. Článek bude co nevidět.
- 6.8. Dvě Šišky se zavěsily na lano v **Perštejně** ve Fugasovi a Ischiasu.
- 8.8. Parekteam s Maňásky podnikají cyklovýlet na německou stranu Novohradských hor a vystupují na **Nebelstein** (1017 m), kde se věnují boulderingu.
- 9.- 11. 8. Na řeku **Vltavu** se vydává Blagodan Klucič s kluci z práce.
- 10.8. Happy family si užívá adrenalinové atrakce v areálu na **Plešivci**, kde potkávají rovněž Libora Melišíka s rodinou.
- Po **Novohradských horách** prohání kola opět Parekteam s Maňásky.
- 11.8. Svinchi team s Vencou Svobodou a rodinami lezou na **Strašidlech**. Navštěvují je tam Šťastlivci.
12. - 16. 8. Ludva provádí přechod 5 vrcholů během jediného dne ve **Walliských Alpách**. (Parrotspitze, Pyramide Vincent, Balmenhorn, Ludwigspitze)
12. - 18. 8. Parekteam tráví nádherný týden v **Alpách** a vystupují turisticky na několik vrcholů - Schwarzwald (2194 m), Reistrachkopf (2210 m), Mauskarspitze (2210 m), Krinnkapelle, a nedokončují výstup na Sonnblick. Dále přelézají několik cest a ferátu na skalní stěně ve **Weissbachu**.
- 13.- 15.8. Romantiku ve dvou má Blagodan s Rendou. Sory s Renčou, ale míň se to rýmuje. Užívají si kultury, hradů a zámků v **Sedmihorkách**.
- 14.8. Na východu **Bořeně** se opět vyskytly dvě Šišky, tentokrát v Neckách. Pak si za zpívaly Věžeňský blues, vylezly si pro Děčínský odkaz a nakonec zakřepily povinnou Hasičskou.
- 15.8. Letoš, Verunka, Deivi a dva lezečtí nováčci okupují Italskou stěnu na **Bořeni**.
16. - 18.8. Na oslavě Broňkových padesátin v **Tisé** se postupně střídá většina jeho známých i spousta neznámých horolezců. Jíra se Štěpánem a Pavlem neustále odjíždějí na komíny, ale vždy se vracejí, protože u grilu a sudu piva je nejlíp. Ve stejném termínu Svinařici, Hasiči a Renča s Blagodaničem působí v **Jetřichovicích**.
15. - 19.8. Martin Jech se účastní **Mistrovství světa** mládeže v lezení na umělých stěnách, které se koná v **Kanadském Central Saanich**. Obsazuje krásné 27. místo z 53 Startujících v jeho kategorii.

17. - 26. 8. V Chorvatsku v oblasti **Rovigno** vylezl Ludvik Kostkovanej celkem 18 cest, nej těžší 6b+.
- 17.8. Ještě než Broněk oslavil s partou Horoklubáků dosažení vrcholu životního kopce a začal frčet dolů úbočím, vybojoval si s Šiškou Místo na slunci v **Ostřížích** stěnách a Hranu babího léta pro tu svojí babu. Dále se zde vyskytuje Ivanek, Eliška, Štejnarovci, Bart, Verunka a mrak Ústečáků.
- 18.8. V ponarozeninové schíze se Broněk v **Bürschlických stěnách** probudil na Hraně z rána, pak s ženou ulovil Dešťovku, na Trubce si stříhnul sólo Jazz, aby posléze zjistil, že po padesátce to leze stejně jako před padesátkou, ale po pařbě to leze nějak hůř, a tak jemu a Ctiradovi Šiška zahrála Večerku na Trubku a šlo se spát.
22. - 25.8. Již 30. ročníku **Festivalu horolezeckých filmů v Teplicích nad Metují** se z Horoklubu účastní LeToš, Verča, Jířa, Matěj Vaněk, Deiva, Ivan, Bárta, Přéma, oba Nebíčkové a Jakub Kotula s přítelkou. S partou ústeckých a děčínských lezců probíhá seznamovací večírek a další večerní párty, přes den lezeme sami na významné vrcholy v **Ádru** (Džbán, Král, Milenci).
- 23.8. Na **Kočce** s přítelem T-blockem působí Blagodanič Samojistič. Bo je nasratý, leze až do úmoru.
- 24.8. Perly v **Ostaši** oblézají Nebíčko, Venda, Ivánek, Kyslíci, Deivi a Jarouš s Ivou.
- 27.8. Rychlou odpolední pohodu v **Kotvině** si užívají Nebíčko s Vénou, Deivou a Ivánkem. Petr Brandl s Ludvou Kostkatým zase působí na **Hasištejnském** Mnichovi.
- 28.8. Severní stěnu **Bořeně** navštěvují Verunka a Deivi.
- 29.8. Panu Jechózovi zvanému též Šílený se povedl první RP přelez cesty Charlotte v **Orasíně**. Vypadá to skutečně na 9+/10-, ovšem chtělo by to potvrdit. Každopádně se jedná pravděpodobně o nejtěžší cestu v Krušných horách.
30. - 31. 8. Dvoudenní prejezd **Krušných hor** na kolech pořádaný Blagodanem (Verča, Renča, Radka, Luboš Třebo, Olda Zeman, Jirka Glaser, Tomáš „Dick“ Urbanec, Blahouš st., Blahouš ml., Petr Schönack, Pavel „Easy“ Lev, Tom Bubeník)
- 30.8. **Kapucínské skály** nad Litvínovem navštěvuje Ludva.
30. - 1. 8. Tým Horoklubu se zúčastnil tradičně Euroher v Doksech. V tomto náročném závodě se tým ve složení Deiva, Broňa, Michal Stěňko řečený Mac Giver, Standa Ouzký, Jarda a Pavel Petrák umístili na slušném 45. - 46. místě ze 116 týmů. V lezení skončil tým na výtečném 4. místě, kdy přelezl 390 metrů za 15 minut. Poděkování a gratulace.

Tom Hyksa s Julkou Řehákovou tráví celé prázdniny z důvodu nedostatku času na stěně v Jirkově a dle dostupných informací jim už začíná šibat. Pozor - překližku s mírou.

Bulvár - Párek se už věnuje jen golfu!

Poezie ke kávě...

ČÍSLÍČKÁŘSKÁ

Číslo sem, číslo tam,
papír snese všecko,
to jsem vás krásně vojebal,
radost mám jako děcko!

Svinčo inspirován pobíháním po Mlýnském vrchu

Opěvná báseň z dílny Dominika Otta

V Labáku drtím desítky,
v Jirkově balím dvacítky,
každá se na mě vysrala,
žádná se mnou nespala,
proč mám pořád takovej pech,
jmenuju se Martin Jech!